

Rahaa perusturvan uudistamiseen löytyy myös työeläkerahastoista, jotka ovat kasvaneet runsaassa kymmenessä vuodessa noin 2,5-kertaisiksi, yli 100 miljardiin euroon. Näitä rahoja ei pidä hukata pörssi-peleissä tai muissa riskisijoituksissa. Niitä pitää sen sijaan käyttää erityisesti pienten eläkkeiden nostamiseen. Jopa kymmeneen tuhansiin euroihin kuukaudessa nousevia johtajien eläkkeitä on leikattava eläkekatolla, jollainen on lähes kaikissa muissa Euroopan maissa.

SKP:n tässä aloitteessa esittämän perusturvauudistuksen toteuttaminen vaatisi nettomääräisesti noin miljardi euroa vuodessa lisää neljän seuraavan vuoden aikana, eli yhteensä noin 4 miljardin euron tasokorotuksen toimeentuloturvaan käytettäviin varoihin. Tällainen uudistus on ehdottomasti tärkeämpi kuin rikkaita ja suuryhtiöitä suosivat verohelpotukset, joihin on käytetty viime vuosina vielä suurempia summia. Köyhyyden ja syrjäytymisen – eli syrjäyttämisen – ehkäiseminen vähentää myöhem-

min usein vielä kalliimpana maksuun tulevia laskuja. Toisaalta perusturvan parantamiseen käytettävistä varoista osa palaa takaisin valtion kassaan arvonlisäveroina.

Esitämme perusturvauudistuksen rahoittamista kiristämällä pääomatulojen ja yritysten voittojen verotusta, palauttamalla suuriin omaisuuksiin kohdistuva varallisuusvero sekä verottamalla pörssikauppaa. Vastustamme työnantajien Kela-maksun poistamista. Samalla esitämme, että työnantajien työttömyysvakuutus- ja sosiaaliturvamaksut porrastetaan niin, että suurten ja pääomavaltaisten yritysten osuus näistä maksuista kasvaa ja pienyrityksien verotus kevenee. Lisäksi SKP ehdottaa, että uudistuksen yhteydessä korvataan kunnille verotettavan tulon alarajan nostamisesta aiheutuva verotulojen menetys saattamalla pääomatulot kunnallisverotuksen piiriin.

Suomen kommunistinen puolue
Poliittinen toimikunta
23.4.2009

Aloite perusturvan takaamiseksi JOKAISELLE

www.skp.fi

kommunistit

SUOMEN KOMMUNISTINEN PUOLUE

Yli 700 000 suomalaista elää Euroopan unionin määrittelemän köyhyysrajan alapuolella, vaikka Suomi on rikkaampi kuin koskaan. Nykyisen talouskriisin myötä lisääntyvä työttömyys ja huono-osaisuus korostavat entisestään toimeentulon perusturvan ja muiden sosiaalisten tulonsiirtojen tarvetta.

Sosiaaliturvan kokonaisuudistusta valmistelevalta SATA-komitean esitykset eivät tuo ratkaisua köyhyysongelmiin. Komitea ei esitä mitään parannusta suurimmalle osalle perusturvan tarvisijoista. Esimerkiksi toimeentulotukeen, työttömien peruspäivärahaan, työmarkkinatukeen ja opintorahaan ei ehdoteta yhtään lisää. Eläkkeiden minimitasoa nostamiseksi komitea esittää 685 euron takuueläkettä, mutta se ei nosta minimitasoa edes lähelle köyhyysrajaa.

Ehdotus 900 euron perusturvasta

Suomen kommunistinen puolue (SKP) esittää, että sosiaaliturvan uudistamisen lähtökohdaksi otetaan vähintään 900 euron perusturvan takaaminen kuukaudessa verottomana jokaiselle, jolla ei ole mahdollisuutta muuhun tuloon työttömyyden, opiskelun, pätkätöiden, vanhuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi. Olemme kehitelleet tätä jo aiemmin esittämäämme aloitetta eteenpäin muun muassa ta-

paamisissa perusturvan tarvisijoiden ja tutkijoiden kanssa sekä sosiaalifoorumeissa, Demokraattisen naisverkoston ja muissa tilaisuuksissa tulleiden kommenttien pohjalta.

Toimeentulon perusturvan olennainen parantaminen on välttämättömyyden ja syrjäytymisen torjumiseksi. Perusturvan parantaminen on kansalaisten suuren enemmistön kannalta tärkeää, koska useimmat ihmiset tarvitsevat toimeentuloturvaa ainakin jossain elämänsä vaiheissa. Sitä tarvitsevat työttömät, pätkätöissä sinnittelevät, työelämän oravanpyörässä uupuvat, opiskelijat, monet lapsiperheet, suurin osa eläkeläisistä ja monet muut.

Perusturvan parantaminen on tehokasta talouden elvyttämistä, koska vähävaraisten ostovoiman lisääminen vaikuttaa suoraan kotimaiseen kulutukseen ja työllisyyteen. Toisaalta taas, jos syrjäytymisen lisääntymistä ei estetä, siitä maksuun tulevat laskut kasvavat entisestään.

Eduskuntapuolueet ovat luvanneet toimia köyhyys- ja huono-osaisuuden kasautumisen ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Tulokset on jokainen voinut nähdä. Köyhät ovat köyhtyneet ja rikkaat rikastuneet. Suurituloisimmat tienaaavat vuodessa miljoonia euroja samaan aikaan kun sadat tuhannet saavat niin vähän, että se ei kerta kaikkiaan riitä toimeentuloon. Työttömyys- ja perusturvan vastikkeellisuutta lisäämällä alistetaan nuoria ja pitkäaikaistyöttömiä lähes ilmaiseksi työvoimaksi.

Perusturvuudistuksen toteuttaminen ei ole kiinni rahasta vaan poliittisesta tahdosta. SKP haluaa tällä aloitteella haastaa muut puolueet

ten, kertaluontoisia maksuja koskevien erillisten maksukattojen yhdistämistä yhdeksi yhtenäiseksi 600 euron maksukatoksi.

Työllisyys ja työajan lyhentäminen

Perusturva on jokaiselle kuuluva perusoikeus. Sitä tarvitaan elämäntilanteissa, joissa toimeentuloa ei ole mahdollista saada palkalla tai muilla tuloilla. Tässä mielessä kyse ei ole kansalaispalkasta, joka maksettaisiin automaattisesti tarpeesta riippumatta jokaiselle.

Esityksemme perusturvan uudistamisesta liittyy SKP:n aloitteeseen yleisen työajan lyhentämisestä 30 tuntiin viikossa ansiotasoa alentamatta. Toteuttamalla työajan lyhentäminen laila, siihen voidaan liittää toimia, joilla edistetään työpaikkojen lisääntymistä, ohjataan työttömyyden vähenemistä kertyviä säästöjä ja lisätuloja kunnille, parannetaan mahdollisuuksia kouluttautua uusiin tehtäviin, ehkäistään työnantajien pyrkimyksiä korvata työajan lyhennys hiostuksella ja helpotetaan pienyritysten asemaa. Tarvitaan myös toimia, joilla rajoitetaan nyt suuriakin voittoja tekevissä yrityksissä tapahtuvia joukkoirtisanomisia ja hallpatyvoiman hyväksikäyttöä.

Tällaisilla työelämän uudistuksilla voidaan jakaa uuden teknologian ja työn tuottavuuden kasvun tulokset oikeudenmukaisemmin yhteiskunnassa. Niillä voidaan kääntää viimeksi kuluneiden 20 vuoden aikana pääomapii-

rien hyväksi vuositasolla laskettuna yli 11 miljardilla eurolla muuttunutta tulonjakoa työllisyyden, palkansaajien ja perusturvan hyväksi. Tällainen muutos vähentäisi perusturvan rahoitusta. Toisaalta kunnallinen perusturva vahvistaa myös työssä olevien asemaa, kun työnantajien on vaikeampi polkea palkkoja.

Pääomapiirit ja suurituloiset maksamaan

On kohtuutonta, että samaan aikaan kun sadat tuhannet eivät tule toimeen saamallaan palkalla, eläkkeellä ja muulla toimeentuloturvalla, saavat jotkut kymmeniä ja jopa satoja kertoja muita suurempaa palkkaa, miljoonaosinkoja ja jättioptioita. SKP:n mielestä on jo korkea aika ottaa rikkailta ja antaa köyhille.

Jos pääomaverojen osuus olisi Suomessa samaa tasoa kuin EU-maissa keskimäärin, verotuloja kertyisi vuodessa 4 – 5 miljardia euroa nykyistä enemmän. Esitämme, että pääomatuloja ryhdytään verottamaan samalla tavalla kuin palkkoja eli progressiivisesti ja myös kunnallisverotuksessa. Pienelläkin, puolen prosentin luokkaa olevalla pörssi- ja osinkoverolla voidaan kerätä miljardiluokkaa olevat lisätulot valtiolle ja hillitä samalla tuhoisaa pörssi- ja osinkoverotusta. Myös vähäistä suurempia pääomasiirtoja ulkomaille voidaan ryhtyä verottamaan.

kaudessa työmarkkinatukeen ja työtömyyspäivärahaan, opintorahaan, toimeentulotuen perusosaan, pieniin eläkkeisiin ja alimpiin sairaus- ja muihin päivärahoihin. Rahoitusta lisätään sen jälkeen suunnitelmallisesti niin, että 2012 saavutetaan nykyrahassa laskettuna 900 euron minimitaso.

Muu sosiaaliturva

Perusturvan uudistaminen tällä tavoin ei merkitse muiden, ansiosidonnaisten ja harkinnanvaraisten sosiaaliturvajärjestelmien purkamista. Työtuloilla voisi jatkossakin parantaa omaa sosiaaliturvaa. Tarveharkinnalla puolestaan tulee edelleen ottaa huomioon muun muassa välttämättömien elinkustannusten vaihtelut erilaisissa elämäntilanteissa. Toisaalta, kun toimeentuloturvan vähimmäistasoa nostetaan olennaisesti, on tällä vaikutusta muun sosiaaliturvan tarpeeseen. Erityisesti kuntien toimeentulotukimenot vähenevät olennaisesti.

Tässä esitetty uudistus perustuu asumistukijärjestelmän säilyttämiseen erillään perusturvasta. Asumistuen kriiteerejä on kuitenkin tarpeen arvioida uudelleen samalla kun perusturvaa parannetaan. Asumistuessa ns. kohtuullisten asumismenojen enimmäisrajoja ja matalia tuloja on nostettava. Mikäli pelkän perusturvan varassa elävien omavastuu asumistuessa olisi nolla, heidän ei tarvitsisi hakea lisäksi toimeentulotukea selviytyäkseen vuokranmaksusta. Lisäksi asumistukea pitää voida myöntää nykyistä joustavammin erilaiset elämäntilanteet

huomioon ottaen. Samoin on syytä yhtenäistää nykyisiä monia erilaisia asumistukijärjestelmiä – yleinen asumistuki, opintotuen asumislisä, eläkkeensaajien asumistuki.

Perusturvan rinnalla säilyvät esityksemme mukaan myös monet muut sosiaalipoliittiset järjestelmät, kuten lapsilisät, elatustuet, kotihoidontuet, vammaistuet ja omaishoidontuet. Perusturvan, asumistuen ja muiden sosiaalipoliittisten tulonsiirtojen keskinäisten suhteiden vaikutusten selvittäminen vaatii kuitenkin vielä lisää selvittämistä.

Kunnalliset palvelumaksut

Kuntien perimillä terveyskeskusmaksuilla, päivähoitomaksuilla ja monilla muilla palvelumaksuilla on tärkeä merkitys erityisesti vähävaraisten toimeentulon ja palvelujen käyttömahdollisuuksien kannalta. Palvelumaksujen korotukset kohdistuvat kaikkein raskaimmin niihin, joiden toimeentulo on muutenkin vaikeaa ja joille julkiset palvelut ovat usein erityisen tärkeitä. Suomessa palvelujen tarvitsijoiden omarahoituksen osuus on keskimäärin suurempi kuin muissa Euroopan maissa.

Palvelujen tasa-arvon edistämiseksi on syytä suuntautua peruspalvelujen maksujen alentamiseen ja maksuttomien palvelujen piiriin laajentamiseen. SKP vastustaa kunnallisten palvelujen maksujen korotuksia. Lisäksi esitämme sosiaali- ja terveyspalvelujen nykyis-

esittämään omat mallinsa toimeentuloturvan parantamiseksi. Samalla toivomme tämän aloitteen edistävän laajaa kansalaiskeskustelua ja toimintaa, jota tarvitaan päättäjien painostamiseksi niin, että puhe köyhyyden torjumisesta ei jää vain sanoiksi.

Köyhyys lisääntyy

Toimeentuloturvan heikentyminen, joukkoirtisanomiset, työttömyys ja pätkätyöt ovat johtaneet köyhyyden ja turvattomuuden lisääntymiseen.

Yli puolet työttömistä elää riittämättömän työmarkkinatuen tai peruspäivärahan varassa. Matalapalkkaloilla myös ansiosidonnainen turva jää pieneksi. Pätkätöiden lisääntyminen ja työsuhdeturvan heikentyminen ovat lisänneet myös työssä olevien toimeentulovaikeuksia. Opiskelijat, yksinhuoltajat ja monet lapsiperheet köyhtyvät. Toimeentulotukea sai vuonna 2007 yli 342 000 henkilöä. Noin 150 000 lasta, joka seitsemäs, elää köyhyydessä. Tilastokeskuksen lukujen mukaan 22 % yli 75-vuotiaista elää köyhyysrajan alapuolella. Heistä huonoin on tilanne yksin asuvilla yli 75-vuotiailla naisilla.

Erityisesti toimeentuloturvan minimitasot ovat jääneet jo pitkään jälkeen elinkustannusten ja ansiotason kehityksestä. Niihin 1990-luvun alun lamaan vedoten tehtyjä leikkauksia ei ole vielä kukaan korjattu. SATA-komitean esittämä lapsilisien sitominen indeksiin ei korjaa niiden jo vuosia jatku-

nutta tason putoamista. Myöskään opintorahaan syksyllä 2008 tehdyt korotukset eivät poista jälkeenjääneisyyttä, joka syntyi kun opintorahaa ei nostettu 15 vuoteen. Alimmat sairaus- ja vanhempainpäivärahat ovat vain 22 euroa päivältä. Sairauspäivärahoissa on 9 arkipäivän omavastuu-aika ja työtuloja vailla oleva jää usein myös ilman sairauspäivärahaa. Toimeentulotuen perusosassa ei ole otettu huomioon sitä, miten paljon monet välttämättömät menot ovat nousseet.

Kansaneläkkeen pohjaosan pois-taminen, tasokorotusten väliin jättäminen, ns. taitettu indeksi ja elinaika-kerroin heikentävät eläkkeitä. Kansaneläkkeisiin vuoden 2009 alusta tulleet korotukset eivät riitä kattamaan edes hallituksen toisaalta päättämiä monia maksujen korotuksia. Täysimääräinen kansaneläke on yksinäisellä eläkkeensaajalla nykyisin 584 euroa ja puolisoilla 518 euroa kuukaudessa. Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkettä saavien keskieläke oli Kansaneläkelaitoksen tilastojen mukaan vuonna 2007 vain 1156 euroa kuukaudessa eli heistäkin suuri osa on vailla riittävää perusturvaa. Tulevia vanhuuseläkkeitä leikkaa ns. elinaika-kerroin. Etenkin pätkätyötä tekeviä ja pitkäaikaistyöttömiä odottaa köyhä vanhuus.

Toimeentuloturvaan liittyy myös monia täysin epäoikeudenmukaisia byrokraattisia ongelmia. Verotus leikkaa köyhyysrajan alapuolella elävien toimeentuloturvaan ja monien perusturvan saajien verotus on kiristynyt samaan aikaan kun hyvätuloisten ja rikkaiden verotusta on kevennetty. Toimeentulotukea joutuu usein odottamaan paljon pidempään kuin lain

edellyttämä enintään seitsemän arkipäivää. Ansiosidonnaista työttömyysturvaa voi joutua odottamaan jopa monta kuukautta. Sairauspäivärahoissa on 9 arkipäivän omavastuu-aika.

Työmarkkinajärjestöjen sopiman ns. sosiaaliturvan harvoja positiivisia esityksiä olivat työttömyysturvan työssäoloehdon alentaminen 8 kuukauteen sekä puolison ja vanhempien tuloihin perustuvan harkinnan poistaminen. Toisaalta sosiaaliturva murentaa perusturvan rahoitusta poistamalla työnantajien Kela-maksut, mikä hyödyttää eniten suurilla pääomavaltaisilla yrityksillä. Sosiaaliturvan perusteella ollaan myös nostamassa työttömyyseläkkeen ja osa-aikaeläkkeen ikärajaa, leikkaamalla koulutustuella ansiosidonnaista turvaa ja lyhentämässä muutosturvan maksuaikaa.

Köyhyyttä ja syrjäytymistä pahentaa peruspalvelujen heikentäminen, kuntien sosiaali- ja terveyspalvelujen maksujen korottaminen sekä julkisten palvelujen laajeneva yksityistäminen. Toimeentuloturvan riittämättömyyttä korostaa asumiskustannusten hiltitön nousu. Suomessa on tuhansia asunnottomia ja heidän määränsä on kääntynyt uudelleen nousuun, kun yleinen vuokra-asuntotuotanto on romahtanut.

Toimeentuloturvan heikentymisen syynä ei ole varojen puute. Kansantuote on noin 90 miljardia euroa ja reaalisesti 50 % korkeampi kuin ennen 90-luvun alun lamaa. Yhtiöt ovat jakaneet tällä vuosikymmenellä yhteensä kymmeniä miljardeja euroja osinkoja. Kyse on poliittisista valinnoista, jotka ovat oikeistolaistuneet sen jälkeen kun Suomi liittyi Euroopan unioniin.

Hallitukset ja eduskunta tukevat vahvojen etuoikeuksia ja pienen vähemmistön rikastumista muiden kustannuksella. Suurituloisille on annettu verohelpotuksia, optioita ja isoja palkankorotuksia. Pääomatuloja verotetaan kevyemmin kuin palkkoja ja eläkkeitä. Varallisuusvero on poistettu. Pääomien vienniltä on poistettu kaikki esteet. Myös asevarusteluun riittää vuosittain satoja miljoonia.

SKP:n viiden kohdan aloite perusturvasta

SKP esittää perusturvan uudistamista niin, että taataan ihmisarvoisen elämän edellyttämä toimeentulo jokaiselle kuuluvana perusoikeutena. Esi-tämme uudistuksen toteuttamiseksi viiden kohdan ohjelman:

1 Taataan 900 euron perusturva kuukaudessa verottomana jokaiselle täysi-ikäiselle niissä elämäntilanteissa, joissa hänellä ei ole mahdollisuutta osallistua työelämäänsä tai saada muuten toimeentuloaan työttömyyden, pätkätöiden, opiskelun, vanhuuden, sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Tämä esitys tarkoittaa käytännössä nykyisen työttömyyspäivärahan, työmarkkinatuen, opintorahan, pienten eläkkeiden, toimeentulotuen perusosan, maahanmuuttajien erityistuen, kuntoutusrahan alimpien sairauspäivärahojen sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahojen tuntuva nostamista ja lainsäädännön uudistamista. Samalla poistetaan karenssit ja omavastuutajat, joiden takia moni jää nyt vaille työttömyys- tai muuta perusturvaa. Perusturva sidotaan indeksiin, joka estää sen jäämisen jälkeen elinkustannusten ja ansiotason yleisestä noususta. Uudistus koskee Suomen kansalaisten lisäksi muita täällä vakinaisesti asuvia ja oleskeluluvan saaneita.

2 Verotettavan tulon alaraja nostetaan 1 100 euroon kuukaudessa.

Tämä muutos koskee myös ja käytännössä etenkin kunnallisverotusta. Tällainen muutos on tarpeen, jotta verotus ei tee ketään köyhäksi eikä riippuvaiseksi toimeentulotuesta. Kun samalla saataan pääomatulot kunnallisveron piiriin, kiristetään suurituloisten verotusta ja nostetaan kuntien valtionosuuksia, voidaan pitää huolta kunnallisten palvelujen rahoituksesta.

3 Säädetään vähimmäispalkkalaki, joka takaa vähintään 1 400 euron kuukausipalkan normaalista työajasta.

Näin voidaan ehkäistä työnantajien pyrkimyksiä luoda Suomeenkin laajat halpatyövoiman markkinat, joilla työntekijä ei tule toimeen palkallaan vaan tarvitsee lisäksi toimeentulotukea. Samalla on rajoitettava työnantajien mahdollisuuksia keinotella pätkätösuhteilla ja kiertää työehtosopimuksia. Työttömyysturvan vastikkeellisuutta on rajoitettava. Koulutukseen tai harjoitteluun ei pidä pakottaa ketään. Myös työttömiä työllistettäessä on maksettava työehtosopimusten mukaista palkkaa.

4 Kehitetään Kansaneläkelaitoksesta itsenäinen eduskunnan alainen sosiaaliturvalaitos, jonka hoidettavaksi kootaan ja yhdenistetään perustoimeentulo- ja eläkejärjestelmät.

Näin toimeentulon perusturvaa ei tarvitse enää hakea monelta luukulta. Kansalaisten yhdenvertaisuus paranee kun tukipäätökset eivät vaihtelee asuinkunnasta riippuen. Sosiaalityöntekijöiden voimavarat voidaan näin suunnata varsinaiseen sosiaalityöhön. Samalla on huolehdittava siitä, että perusturvaa koskevat tukipäätökset tehdään nopeasti, yhdessä viikossa.

5 Toteutetaan edellä esitetty perusturvauudistus asteittain enintään neljässä vuodessa.

Ensimmäisenä askeleena tehdään heti vähintään 100 euron tasokorotus kuu-